

Warszawa, 28-03-2024 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

IX.517.523.2024.MK

Pan

płk dr Andrzej Pecka

Dyrektor Generalny

Służby Więziennej

Warszawa

Szanowny Panie Dyrektorze,

w ostatnim czasie coraz liczniej wpływają do podległego mi Biura wnioski od osób, które zwracają się do Rzecznika Praw Obywatelskich z prośbą o pomoc w uzyskaniu od administracji więziennej informacji o bliskich przebywających w jednostkach penitencjarnych.

Przepisy prawa regulują kwestię pozyskiwania informacji o osobach pozbawionych wolności, mając na uwadze dbałość o ochronę danych osobowych tych osób. W myśl obowiązujących przepisów Służba Więzienna udostępnia dane osobowe osoby pozbawionej wolności członkom jej rodziny, osobom bliskim i innym osobom, w trybie określonym w art. 24a ust. 2 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej¹, tj. po złożeniu przez osoby ubiegające się o otrzymanie tej informacji stosownego wniosku oraz za pisemną zgodą osoby, której wniosek dotyczy. Jak wynika z wyjaśnień uzyskanych od Służby Więziennej, w przypadku wpłynięcia takiego wniosku administracja zwraca się do osadzonego o wyrażenie zgody na udzielenie informacji danej osobie. Jeśli zgoda zostanie wyrażona, wówczas administracja

---

¹ Dz. U. z 2023 r. poz. 1683 ze zm.

przekaze wnioskodawcy żądane informacje; jeśli nie uzyska takiej zgody, nie będzie mogła zadośćuczynić wnioskowi rodziny.

Wnioski wpływające do Biura RPO od rodzin osób pozbawionych wolności pokazują, że tak ukształtowana praktyka nie w pełni gwarantuje realizację prawa do uzyskania informacji o przebywającym w izolacji członku rodziny. Problem pojawia się, gdy administracja jednostki nie może w danym czasie uzyskać od osadzonego oświadczenia w przedmiocie zgody, np. osadzony z różnych przyczyn nie może swobodnie wyrazić swojej woli, gdyż komunikacja z nim jest utrudniona w związku z jego stanem somatycznym (uległ poważnemu wypadkowi, nastąpiło poważne pogorszenie stanu zdrowia w przebiegu choroby przewlekłej) lub psychicznym (ma ograniczoną świadomość z uwagi na zaburzenia psychiczne czy zaawansowany wiek).

Tego rodzaju sytuacje nie są rzadkie. W Biurze RPO były podejmowane działania na wniosek członków rodziny skrajnie zaniepokojonych brakiem kontaktu ze strony osadzonego, którzy nie zdołali sami uzyskać informacji, z jakiego powodu ten kontakt został urwany. Poczynione ustalenia niejednokrotnie wskazywały, że stała za tym właśnie niemożność samodzielnego powiadomienia rodziny przez osadzonego ze względu na poważny stan zdrowia lub przewiezienie go do placówki leczniczej.

Osoby pozbawione wolności utrzymują kontakt z rodzinami przez widzenia, telefonicznie lub korespondencyjnie. Ta sytuacja może się jednak nieoczekiwanie zmienić i różne okoliczności zewnętrzne, na które osadzeni nie mają wpływu, mogą pozbawić ich możliwości porozumienia się z bliskimi, a bliskich – możliwości uzyskania informacji na ich temat. Brak możliwości nawiązania kontaktu z osobą pozbawioną wolności i uzyskania o niej jakiegokolwiek informacji jest niezwykle stresujący dla rodziny osoby pozbawionej wolności. Podobnie silne emocje przeżywa osadzony, zdając sobie sprawę z niepokoju, jakiego doświadcza rodzina, i nie mogąc temu zaradzić.

Takich sytuacji można byłoby uniknąć, gdyby niezwłocznie po przyjęciu do jednostki penitencjarnej od każdego więźnia odbierane było oświadczenie, na wzór praktyki obowiązującej w systemie opieki zdrowotnej w odniesieniu do pacjentów², w którym pacjent wskazuje osoby upoważnione do uzyskiwania informacji na jego temat w przypadku poważnej choroby, wypadku czy hospitalizacji (lub jednoznacznie

---

² Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 lipca 2022 r. w sprawie dokumentacji medycznej prowadzonej w podmiotach leczniczych dla osób pozbawionych wolności (Dz. U. poz. 1659).

potwierdza, że nie upoważnia nikogo do pozyskiwania takich informacji). Oświadczenie to byłoby ujęte w systemie informatycznym, co dawałoby dostęp do zawartych w nim dyspozycji także po nagłym przetransportowaniu osadzonego do innej jednostki z powodu konieczności udzielenia mu świadczenia medycznego. Skazany lub tymczasowo aresztowany w każdym czasie mógłby swoje oświadczenie uzupełnić lub zmienić.

Aby jednak prawo osób bliskich do informacji o pozbawionym wolności członku rodziny mogło być w tych przypadkach w pełni zagwarantowane, przyjęciu wskazanej praktyki powinien towarzyszyć obowiązek administracji więziennej powiadomienia osób wskazanych w oświadczeniu o tych szczególnych sytuacjach dotyczących osadzonego. Obecnie przepisy nakładają na administrację jednostki penitencjarnej obowiązek powiadomienia rodziny jedynie w przypadku zgonu osadzonego podczas pobytu w izolacji penitencjarnej³. Przyjmuje się, że wszelkie informacje o ważnych zdarzeniach, które go dotyczą, osadzony przekazuje rodzinie we własnym zakresie. Jednak, jak wskazano powyżej, w sytuacji poważnego pogorszenia stanu zdrowia osadzony często nie będzie mógł samodzielnie powiadomić osób bliskich o tym fakcie. Jako że pozostaje pod pieczęcią administracji więziennej, to właśnie ona powinna niezwłocznie przekazać tak istotne informacje osobom najbliższym, wskazanym przez osadzonego. Brak takiego działania ze strony administracji powoduje, że gwarantowane w art. 47 Konstytucji RP, art. 8 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i art. 7 Karty Praw Podstawowych UE prawo osadzonego i jego rodziny do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego nie jest w pełni respektowane.

Warto dodać, że wdrożenie tego rodzaju procedur zalecają zarówno Europejskie Reguły Więzienne, jak i Reguły Nelsona Mandeli. W obu tych rekomendacjach wskazuje się na potrzebę odnotowania – niezwłocznie po przyjęciu do jednostki penitencjarnej – nazwiska i danych kontaktowych osoby wskazanej przez więźnia do kontaktu w nagłych przypadkach⁴. Tak wskazane osoby powinny zostać niezwłocznie poinformowane o poważnej chorobie osadzonego, urazie lub przeniesieniu do szpitala, a od tego obowiązku odstąpić można tylko na wyraźną prośbę więźnia⁵.

---

³ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 lipca 2010 r. w sprawie sposobu postępowania ze zwłokami osób pozbawionych wolności zmarłych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz. U. Nr 123, poz. 839).

⁴ ERW reg. 15.1(g), RNM reg. 7(g).

⁵ ERW reg. 24.9, RNM reg. 69.

Przyjęcie takiej praktyki nie obciążałoby, jak się wydaje, w sposób nadmierny funkcjonariuszy Służby Więziennej, pozwoliliby natomiast w pełniejszy sposób zabezpieczyć prawa osadzonych oraz ich rodzin.

Mając powyższe na uwadze, zwracam się do Pana Dyrektora z uprzejmą prośbą o rozważenie możliwości wdrożenia zaproponowanych rozwiązań i powiadomienie o zajętych w tej sprawie stanowisku.

Z poważaniem

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/